

ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ПІДГОТОВКИ ДИЗАЙНЕРІВ В ТЕХНІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Степанян Ю.Г., доцент кафедри дизайну

Ткачук В.І., ст. викладач кафедри дизайну

Херсонський національний технічний університет

Анотація. Автори розглядають елементи змісту підготовки дизайнера, що в процесі засвоєння знань, накопичення вмінь, розвитку творчих здібностей та емоційно-ціннісних орієнтацій набувають індивідуально-типові параметри особистості (якості особистості).

Ключові слова: оптимізація змісту і організації підготовки дизайнерів.

Аннотация. Степанян Ю.Г., Ткачук В.И. **Факторы влияющие на формирование содержания подготовки дизайнеров в техническом университете.**

Рассматриваются элементы содержания подготовки дизайнера, которые в процессе усвоения знаний, накопления умений, развития творческих способностей приобретают индивидуально-типичные параметры личности (качества личности).

Ключевые слова: оптимизация содержания подготовки дизайнеров.

The summary. Stepanyan Y.G. Tkachuk V.I. **Factors of influence on formation of the maintenance of designers learning at technical university.**

Elements of the maintenance of designers learning which in the process of knowledge mastering, abilities accumulation, developments of creative abilities get individually-typical parameters of the person (quality of the person) are considered.

Key words: Optimisation of contents designers learning.

Постановка проблеми. Знання і засоби діяльності визнані основними й безперечними елементами змісту освіти, що відіграють певну роль у формуванні особистості. Однак, зміст не обмежується лише знаннями та вміннями. Разом з ними він допускає й деякі інші елементи, що передбачають найбільш повний розвиток особистості.

Аналіз останніх досліджень. Досвід творчої діяльності – зумовлює формування творчої енергії у тих, хто навчається. Як зазначає І.Я.Лернер, задля розвитку творчих здібностей необхідне засвоєння особливих інтелектуальних структур, що утворюють специфічний зміст ще одного елементу суспільного досвіду. Цей елемент – досвід творчої діяльності, що набувається людством як необхідний засіб та умова розвитку [7].

Досвід творчої діяльності втілений в особливих інтелектуальних процедурах, таких як: самостійне перенесення раніше засвоєних знань і вмінь в нову ситуацію; бачення нової функції вже знайомого об'єкта; бачення альтернативи рішення проблеми та оригінального засобу її вирішення тощо [8].

Засвоєння знань, придбання дизайнером вмінь і навичок має здійснюватися з готовністю до їх творчого застосування. Існує думка, що досвід творчості набувається спеціалістом тільки з роками практичної діяльності. Адже творчий підхід до знань і вмінь, мотиваційно-ціннісний аспект ставлення студентів до творчої діяльності і професії надто близько наближає дизайнера до виконання ним соціального замовлення суспільства.

Загальновідомо, що механічна й некваліфікована праця робітника може бути творчою, якщо її виконує людина, яка є перш за все особистістю, а їй, як відомо, природно притаманна творчість. Так і професія дизайнера споконвіку є творчою, хоча й стверджувалася шляхом випробувань і помилок. Цілком зрозуміло, що досвід творчої діяльності набувається суто індивідуально та результатом його, як правило, стає самостійність та ініціативність дизайнера. А це говорить про необхідність створення спеціальних «творчих елементів» у змісті підготовки дизайнера [5].

Нарешті, емоційно-ціннісний елемент, який становить сукупність біологічно-матеріальних і соціальних емоцій індивіда, що включені до його системи цінностей [14]. Вважається, що досвід ціннісного ставлення тих, хто навчається, до оточуючого світу, до людей, зумовлює емоційне сприйняття визначених особистістю об'єктів або дій і включення їх у власну систему цінностей. Норми ставлення до світу, до самого себе передбачають не лише знання світоглядних ідей, але й впевненість у їхній істині, позитивне ставлення до них. Це ставлення виявляється у поведінці людини, в її інтелектуальній і практичній діяльності. Це суміш знань, переконань і практичної дії.

Останній елемент є надто необхідним у сучасних умовах. Те саме підкреслюється в Концепції національного виховання, яка наголошує на необхідність включення компонентів духовності у зміст освіти [6].

Сучасна ідеологія визначає проектну освіту як сферу духовного виробництва, продуктом якої є не лише набуття нових знань і цінностей, а розвиток творчих здібностей спеціаліста, розкриття його інтелектуального й морального потенціалу. Це зумовлює необхідність формування соціальної та професійної позицій дизайнера, тобто системи емоційно-оціночних відношень до світу, дійсності та проектної діяльності.

Емоційно-ціннісне сприйняття дійсності відображається у спрямуванні особистості дизайнера і виявляється в системі його ставлення: до своєї професії; до предмета, що викладається; до себе як до суб'єкта проектної діяльності (покликання, ставлення, переконання, розуміння й чутливість тощо). З одного боку, таке ставлення визначається вимогами суспільства до підготовки фахівця, з іншого, – особистісними джерелами діяльності самого студента (нахили, мотиви, цінності, світогляд, ідеали тощо) [11, 12, 13].

Ми ставимо своїм **завданням**, розглянувши кожний із елементів змісту підготовки дизайнера, відзначити, що в процесі засвоєння знань, набуття вмій, розвитку творчих здібностей та емоційно-ціннісних орієнтацій особливого значення набувають індивідуально-типові параметри особистості (якості особистості). Вони впливають на успішність засвоєння кожного елементу змісту. Отже, можна зробити висновок про необхідність їхнього включення до складу змісту підготовки дизайнера в технічному університеті.

Стаття виконана за планом НДР ХНТУ.

Результати дослідження. Кожний майбутній дизайнер, незалежно від напрямку свого фаху, має володіти сукупністю загальнолюдських якостей особистості переконань, ідеалів, системи цінностей. Дизайнеру потрібно стати активним суб'єктом, котрий реалізує в проектній дійсності свій спосіб життя, людина гуманна, духовно й морально розвинена. Все це зумовлює необхідність формування суспільної та професійної позиції дизайнера, системи емоційно-ціннісного ставлення до світу, до проектної діяльності.

Зміст підготовки фахівця на сучасному етапі, як уже зазначалося, розглядається навколо особистості, тому що досвід (знання, вміння, навички, цінності) у процесі навчання перетворюється на особисті соціально значущі властивості людини за умов, що знання й цінності визначають світосприйняття, стають переконаннями та формують спрямованість особистості. Обсяг знань стає ерудицією і компетентністю, навички і уміння доводяться до майстерності і професійних здібностей, а звички стають нормами загальнолюдської моралі і поведінки.

З огляду на все вищенаведене стає очевидним, що зміст підготовки дизайнера в технічному університеті покликаний довести вимоги суспільства щодо підготовки дизайнера до рівня необхідних знань, вмій і навичок, розвитку особистісних якостей.

Разом з тим, слід підкреслити – елементи змісту підготовки дизайнера, що розглядаються, пов'язані між собою.

Знання – це продукт діяльності та водночас основа діяльності, її так званий регулятор. Відомо й те, що застосування вмій і навичок неможливе без знань. Вміння і навички продукують розумову діяльність, тобто стають засобом здобування нового теоретичного знання. Творча діяльність також здійснюється на змістовому матеріалі знань і вмій, а емоційно-ціннісний елемент передбачає використання знань у дії; він зумовлює індивідуальні особливості засвоєння знань, набуття вмій і навичок.

Не буде перебільшенням відзначити й те, що комплексне засвоєння всіх наведених елементів соціального досвіду дозволить дизайнерові не лише успішно функціонувати в суспільстві та бути фахівцем-виконавцем, але й діяти самостійно. Це стосується не тільки накопичування знань, набуття нових вмінь і навичок, оволодіння існуючими освітніми технологіями, а й самостійності, творчості у їх розробці.

Оскільки всі елементи змісту взаємопов'язані, ми можемо стверджувати, що вони утворюють єдину систему, адже мають місце всі її ознаки та властивості. Система – це цілісний комплекс взаємопов'язаних елементів; їй притаманна певна структура, що припускає відокремлення елементів, їх взаємодію між собою та із зовнішнім середовищем, яке її оточує [1, 2, 8, 16].

Оскільки зміст освіти – це системне ціле, то адекватною науковою підставою щодо його конструювання має бути його відображення як єдиного цілого. Можна також сказати, що ця система відкрита і припускає доповнення.

Варто відзначити, що властивою ознакою системи виступають функції її елементів. Кожен із елементів є надто самостійним. Він виконує свою специфічну функцію. Знання в основному мають онтологічну та орієнтовну функції (створення загальної картини світу). Засоби діяльності забезпечують збереження, відтворення, розвиток культури суспільства і готовність кожного, хто навчається, до відтворюючої діяльності. Емоційно-ціннісний елемент зумовлює діяльність, яка пов'язана з оцінюванням об'єктів і мотивів діяльності.

Як і будь-яка система, система змісту освіти має свою структуру. Під структурою в загальному плані розуміємо засіб взаємозв'язку елементів між собою [1, 3, 8]. Кожен з елементів системи тісно чи іншою мірою визначає зміст підготовки дизайнера та має за мету його перспективність відтворення в дійсності. Саме тому всі елементи системи знаходяться у складних взаємозв'язках і взаємодії, їх врахування у процесі конструювання змісту вважається принциповим. Слід також врахувати, що зміна одного з елементів системи спричиняє необхідність змін у інших.

Тож правомірно постає питання про структуру змісту підготовки дизайнера у технічному університеті.

Сучасні вимоги щодо структури змісту відображені у забезпеченні варіативності та, як наслідок, – динамічності окремих його компонент. Ці вимоги наводяться в державних нормативних документах і передбачають оптимальне поєднання стабільних і динамічних складників змісту підготовки фахівця [4].

Слід також додати, що стандарт вищої освіти, передбачає виділення двох частин у змісті підготовки спеціаліста. Перша частина — нормативна (стабільна) обов'язкова для всіх вищих навчальних закладів; друга – варіативна (динамічна) [9, 10, 15]. Як зазначається в проекті стандарту, варіативною є предметно-спрямована фахова підготовка дизайнера.

Варіативність однієї з компонент змісту передбачає виділення декількох варіантів самостійних і відносно незалежних освітніх маршрутів, які й надають структурі динамічність. Значить, змістові підготовки дизайнера в технічному університеті доцільно надати інваріантну та варіативну компоненти.

Однією з вимог щодо змісту освіти є його відповідність сучасним темпам розвитку. Це також має знайти належне відображення в структурі змісту підготовки дизайнера у технічному університеті, а саме – необхідність можливості організації керуючого впливу на зміст у процесі його «матеріалізації» (наприклад, у процесі укладання типового або робочого навчального плану) з метою відображення змін, що відбуваються в суспільстві, науці і на виробництві.

Висновки. Можна висловити припущення, що структура змісту підготовки дизайнера у технічному університеті повинна бути гнучкою, тобто мати можливість її перебудови залежно від змінних потреб проектної дійсності. Подібна структура забезпечить не тільки контроль за процесом становлення професіонала, але й надасть можливість щодо активного втручання в цей процес з метою корекції і формування відповідної структурної компоненти.

Усе сказане дає змогу зробити висновок про необхідність використання такого підходу, який би надав структурі змісту підготовки дизайнера у технічному університеті вищенаведені характеристики.

Література:

1. Беспалько В.П. Основы теории педагогических систем. Воронеж: Изд-во Воронеж, ун-та, 2007. – 304 с.
2. Блауберг И.В., Садовский В.Н., Юдин З. Г. Системный подход: предпосылки, проблемы, трудности. – М.: Просвещение, 1969 – 184 с.
3. Давыдов В.В. Концепция общей структурн содержания образования // Педагогика. – 1990. – № 1. – С. 145 – 147.
4. Державна національна програма «Освіта (Україна ХХІ століття)». – К.: Райдуга, 1994.-62с.
5. Загвязинский В.И. Педагогическое творчество учителя. – М.: Педагогика, 2007. – 160 с.
6. Концепція національного виховання // Освіта. – 1996. – №41. – С.3-9.
7. Лернер И.Я. Человеческий фактор й функции содержания образования // Советская педагогика. – 1987. -№11.- С.60-65
8. Махмутов А.М., Сериков В.В. Методологические проблемы применения системного подхода в педагогических исследованиях // Актуальніше проблемы методологии научного исследования. – М., 2002. -С.36-48.
9. Положення Міністерства Освіти України «Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах» від 2 червня 1993 р. // Збірник законодавчих та нормативних актів про освіту. – К.: Либідь, 1994. – Випуск 1. – С.111 – 168.
10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про розроблення державних стандартів вищої освіти» № 1247 від 7 серпня 1998 р. // Освіта України. – 1998. – №34.- С.3.
11. Рейнвальд Н.И. Личность студента // Студент на пороге ХХІ века. М.: Высшая школа,2000. -С.46-49.
12. Сенько Ю.В. Учебно-познавательная деягельность как инвариант содержания образования // Новые исследования в педагогических науках. -1990.-№2.-С.32-34.
13. Сластенин В.А., Мищенко А.Й. Професіонально-педагогическая подготовка современного учителя // Педагогика. – 1991. – № 10. – С.81 -84.
14. Теоретические основы содержания общего среднего образования / Под ред. Краевского В.В., Лернера И.Я. – М.: Педагогика, 2003. – 352 с.
15. Требования к государственным стандартам высшего образования: Дополнение к постановлению Кабинета министров Украины № 1247 от 7 августа 1998.
16. Юдин Э.Г. Методологическая природа системного подхода // Системные исследования. – М.: Просвещение, 2003. – С.12-15.

Надійшла до редакції 9.04.2009